

Door de tijd heen

De volgende zes voorbeelden van Europese samenwerking staan in willekeurige volgorde:

- 1 Heersers van verschillende landen maakten tijdens het Congres van Wenen afspraken over de machtsverdeling in Europa.
- 2 Kooplieden en steden uit verschillende Europese landen sloten zich aan bij de Hanze.
- 3 Meteen na het rampjaar sloten de Republiek, Spanje, de Rooms-Duitse keizer en de hertog van Lotharingen, samen de 'Liga van Den Haag', een anti-Frans bondgenootschap.
- 4 Met het sluiten van het 'Drievoudige Verbond' gingen Engeland, Frankrijk en de opstandige Nederlandse gewesten samen de strijd aan tegen de macht van de Spaanse koning.
- 5 Ridders uit verschillende Europese landen sloten zich aan bij de legers van Karel Martel, de vorst die probeerde de opmars van islamitische legers in West-Europa te stoppen.
- 6 Vier jaar na het uitbreken van de Franse revolutie sloten Europese mogendheden een bondgenootschap om samen het Franse republicanisme te bestrijden.

- 2p 1 Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Prehistorie en oudheid

Gebruik bron 1.

Met zijn vraag over het verlenen van burgerschap wil Aristoteles een probleem aan de orde stellen.

- 2p 2 Geef aan:
- met bron welk probleem Aristoteles aan de orde stelt, en
 - zonder bron waardoor dit probleem onder de toenmalige Atheense burgers voor onrust kan zorgen.

Door de eeuwen heen verdedigden auteurs, die 'apologeten' werden genoemd, het christelijke geloof.

Twee gegevens:

- 1 Justinus de Martelaar schreef een boek, gericht aan de Romeinse keizer, waarin hij het christendom verdedigde tegen de beschuldiging dat christenen zich schuldig maakten aan atheïsme en kannibalisme.
- 2 In de *Doctrina Jacobi nuper Baptizati* uit de zevende eeuw werd geschreven dat in het Midden-Oosten "een profeet" was verschenen die ten onrechte beweerde dat hij de sleutel tot het paradijs bezat.

Het past bij de positie van het christelijke geloof in die tijd dat de apologeten het noodzakelijk vonden hun verdediging te schrijven.

- 2p **3** Toon dit aan voor elk gegeven, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een passend kenmerkend aspect.

Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

De middeleeuwen

Gebruik bron 2.

Stel: je doet onderzoek naar de strijd om Antiochië tijdens de Eerste Kruistocht. Je hebt twee onderzoeksgebieden:

- 1 Het verloop van de strijd om Antiochië.
- 2 De legitimatie voor de strijd tegen de Turken.

- 4p **4** Leg uit dat de bron:

- minder bruikbare informatie bevat voor je eerste onderzoeksgebied en
- meer bruikbare informatie bevat voor je tweede onderzoeksgebied.

Gebruik bron 3.

Je concludeert dat het stadsrecht van Beverwijk past bij ontwikkelingen in de late middeleeuwen.

- 4p **5** Ondersteun deze conclusie door uit te leggen:

- met artikel 4 welk kenmerkend aspect uit de late middeleeuwen je met het stadsrecht kunt illustreren, en
- met artikel 5 op welke wijze het stadsrecht de relatie versterkt tussen Beverwijk en het verzorgingsgebied van de stad.